

היום נלמד בעזרת ה':

פסחים דף מד

כל איסורים שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור: כגון שאכל חצי 'זית' של חֶלֶב וחצי 'זית' של בשר בבת אחת, אין הבשר המותר מצטרף לחֶלֶב האסור להשלימו לשיעור 'כזית' כדי להתחייב עליו. חוץ מאיסורי אכילה ושתיה של נזיר, שאם אכל חצי 'זית' ענבים וחצי 'זית' לחם בבת אחת חייב, לפי שהתורה אמרה בנזיר **"וְכָל מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתָּהּ"** כלומר שהנזיר חייב על אכילת פת השרויה ביין, ובהכרח שהכוונה שאין ביין 'כזית' (שהרי אם יש בו כזית אין הפסוק צריך לומר לנו שחייב שהרי זה דבר פשוט) אלא שביחד עם הפת יש 'כזית'.

ולדעת זעירי אף לעניין איסור הקטרת שאור על גבי המזבח (= כפי שנאמר בתורה **"כִּי כָּל שֹׂאֵר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תִקְטְרוּ מִמֶּנּוּ..."**) היתר מצטרף לאיסור, כגון שהקטיר חצי כזית שאור וחצי כזית מצה חייב מלקות.

יתיב רב דימי: רב דימי אמר את דבריו של רבי יוחנן לעיל - שבכל איסורים שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור חוץ מאיסורי נזיר.

אביי מקשה לרב דימי: למדנו במשנה במס' טבול יום - קדירה שיש בה מקפה (= תבשיל עבה כמו דייסה) של תרומה, ונתנו בה שום ושמן של חולין לתבלין, ונגע טבול יום (= אדם טמא שטבל ועדיין לא העריב שמשו) במקצתם, פסל את כל הקדירה, לפי שהמקפה היא העיקר והשום והשמן נגררים אחריה ונחשבים כתרומה, וטבול יום פוסל את התרומה במגעו. אבל אם המקפה היא של חולין והשום והשמן הם של תרומה ונגע טבול יום במקצתם, הוא פסל רק את מקום מגעו, לפי שהמקפה היא העיקר וכשנגע בשום ובשמן של תרומה הוא פסל רק אותם כיון שהם אינם מחוברים יחד שהרי המקפה של חולין מפרידה ביניהם.

ומדוע הוא פסל את מקום מגעו, והרי התבלין (= השום והשמן) בטל ברוב? רבה בר בר חנה מבאר הואיל ותרומה אינה בטלה ברוב, וזר שאכל 'כזית' מתערבת זו לוקה, לפי שיש על הכל שם 'תרומה'. אביי מסיים את קושייתו ומוכיח: בוודאי הטעם שהוא לוקה

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

הוא משום שההיתר (= המקפה שהיא חולין) מצטרף לאיסור (= השום והשמן של תרומה), וזה שלא כדברי רבי יוחנן הנ"ל.

רב דימי דוחה את קושיית אביי: כוונת רבה בר בר חנה היא שיש במקפה שום ושמן של תרומה בשיעור שאם הוא יאכל מהמקפה כדי אכילת פרס (= שיעור ארבע ביצים) ימצא שאכל 'כזית' מהשום והשמן לבדם, ולכן לוקה. הגמרא מבררת האם האיסור לאכול את זה הוא מדאורייתא או מדרבנן.

הנח לכותח הבבלי וכו': כותח הבבלי אינו עשוי לאוכלו בפני עצמו אלא לטבל בו, ולכן לא יתכן שיאכל כזית מן החמץ המעורב בו בכדי אכילת פרס, ואף אם הוא 'בעיניה קשריף וקאכיל ליה' כלומר שגומע אותו בפני עצמו, הרי שבטלה דעתו אצל כל אדם ואין זה נחשב ל'אכילה'.

שתי קדירות אחת של חולין ואחת של תרומה, ולפניהם יש שתי מדוכות (= שכותשים בהם תבלין) שבאחת מונח תבלין של חולין ובשניה תבלין של תרומה, ונפלו התבלינים שבמדוכות לתוך הקדירות, ולא ידוע איזה תבלין נפל לאיזו קדירה, הקדירה של חולין מותרת באכילה לזר לפי שאנו אומרים שהתבלין החולין נפל לתוך קדירת החולין. לכאורה מוכח שעל אכילת כזית של איסור שהתערב בהיתר בכדי אכילת פרס אין איסור דאורייתא, לפי שאם האיסור הוא מדאורייתא לא היינו מתירים לאכול את הקדירה של חולין, שהרי יתכן שהתרומה נפלה לשם והוא יאכל כזית מהתרומה בכדי אכילת פרס ויתחייב מיתה.

בתחילת הסוגיא הובאה דעתו של רבי יוחנן שהתר מצטרף לאיסור רק בנזיר כפי שנלמד מ"מְשֶׁרֶת". הגמרא שואלת שפסוק זה נצרך ללימוד אחר.

טעם כעיקר: טעם האיסור נחשב כמו ממשות האיסור, ולכן אם שרה ענבים במים והוציא אותם מהמים, ויש במים טעם יין – אסור לנזיר לשתות מהן.

אינו איסור עולם: איסור נזיר קצוב לזמן הנזירות (סתם נזירות שלוש יום). **אינו איסור הנאה:** נאסר על הנזיר רק אכילה ושתייה של היוצא מהגפן, ולא הנאה. **יש היתר לאסורו:** נזיר יכול להתיר את נזירותו על ידי שישאל על נזירותו לחכם ויתיר לו אותה (על ידי חרטה, בדומה ל'התרת נדרים').

ערלה בשתיים: גם ערלה נלמדת בקל-וחומר מנזיר בשתי החומרות הנ"ל א. איסור הנאה ב. אין היתר לאיסורה (אבל אינה איסור עולם, שהרי הפירות אסורים רק בשלושת השנים הראשונות).

(המשך בדף הבא ↓)

רבנן ורבי עקיבא: נחלקו האם התר מצטרף לאיסור בנזיר. רבי עקיבא סובר שהיתר מצטרף לאיסור ולמד זאת מ'משרת'. ואילו רבנן סוברים שאינו מצטרף לאיסור. וכן נחלקו מניין לומדים 'טעם כעיקר': לרבנן מ'משרת', ואילו לרבי עקיבא הגמרא מבררת בהמשך מהיכן.

בשר בחלב: בשר שהתבשל עם חלב אסור באכילה בפני עצמו אפילו שאין בו חלב, בגלל טעם החלב הבלוע בו. מכאן לומד רבי עקיבא לכאורה שטעם כעיקר. רבנן לא מסכימים ללמוד מכאן, מכיון שבאיסור בשר בחלב יש חידוש מיוחד ואי אפשר ללמוד מזה לכל התורה.

אי תרו ליה: אם ישרו את הבשר בתוך חלב יום שלם אינו אסור (מהתורה), אף שהחלב נתן בו טעם (בגלל שהוא 'כבוש' בו) ומותר לאכול, ורק אם יבשלו אותו בחלב אסור.

גיעולי נכרים: התורה אסרה את השימוש בכלי מדין בגלל האיסור הבלוע בכלים מהבישול של הגויים - שיפלט בבישול העכשוי (עד שיגיעילו אותם - 'הגעלת כלים'). אפילו שאין ממשות של איסור בכלים אלא רק טעם, מכאן שטעם כעיקר. רבנן לא מסכימים ללמוד מכאן, שוב מכיון שיש בזה חידוש מיוחד.

נותן טעם לפגם: טעם פגום מותר מהתורה. דבר זה נלמד מבבילה 'לא לאכלו כל בבילה לגר אשר בשערך תתננה ואכלה' דווקא בבילה שראויה לגר באכילה אסורה, אבל בבילה כזו שהסריחה וטעמה פגום מותרת באכילה. אם כן טעם שבלוע בכלי ואינו 'בן יומי' הוא פגום ובכל אופן התורה אסרה אותו.

אינה בת יומא: קדירה שעברה עליה לילה הטעם הבלוע בה פגום, זו דעת רש"י. אבל לדעת ר"ת קדירה שעברה עליה מעת לעת (24 שעות) מהבישול הקודם נחשב הטעם שלה לפגום, וכך ההלכה.

רבי עקיבא סובר שהתורה אסרה את כלי מדין דווקא כשהם בני יומן שהטעם שבהם אינו פגום. רבנן סוברים שעדיין יש פגם קצת בטעם שעובר דרך דופן הכלי ולכן יש בזה חידוש שאי אפשר ללמוד ממנו לכל התורה.

מדרבנן נשמע לרבי עקיבא: מדוע רבי עקיבא לא לומד שהיתר מצטרף לאיסור מנזיר לכל התורה, כמו שרבנן למדו שטעם כעיקר מנזיר לכל התורה, והרי שניהם למדו זאת מאותו פסוק - 'משרת'?